

SEMĂNĂTORUL (THE SOWER)

The Journal of Ministry
and Biblical Research

Volume 4, Number 2 - Supplement

Proceedings of the U.E.O. International
Theological Conference “Remember Your
Creator: The Meaning of Life in the
Face of Death”

ISSUE EDITOR
CORIN MIHĂILĂ

Emanuel University of Oradea, Romania
2024

VREMURI DE HAR
ASPECTE DIVINE ÎN TEOLOGIA LUI JONATHAN
EDWARDS DESPRE TREZIREA SPIRITUALĂ

DINU MOGA¹

Emanuel University of Oradea

ABSTRACT: The purpose of this presentation is to show that Edwards' Calvinistic theology of spiritual awakening has not at all had the effect of paralyzing and halting the progress of evangelistic work. What Edwards does is to put things in their true biblical perspective, first by showing the supreme place God occupies in arranging things pertaining to salvation in the life of the individual, and then by recognizing the role man has in managing the events and opportunities that arise with the beginning of a spiritual awakening. These are times of grace in Edwards' biblical thinking. They must be recognized by man, accepted humbly, and handled in a way that brings glory to God. To analyze these two essential elements in Edwards' theology of spiritual awakening, namely God's sovereignty and man's responsibility, we have divided the material into two major parts. The first part deals with the divine aspects of Edwards' theology of spiritual awakening, and the second part, presented in another issue of this journal, will deal with the human aspects of his theology.

KEY WORDS: spiritual awakening, evangelism, Calvinism, God's sovereignty, human responsibility

¹ DINU MOGA (MTh in Historical Theology, Westminster Theological Seminary, Philadelphia, USA 2005; PhD in Theology, Babeş-Bolyai University, 2015) predă istoria bisericii și teologie dogmatică la Universitatea Emanuel din Oradea. E-mail: moga.dinu@emanuel.ro.

Introducere

Unul dintre cei mai mari teologi și scriitori despre trezirea spirituală a fost Jonathan Edwards. Edwards s-a născut la data de 5 octombrie 1703 în America de Nord, în localitatea East Windsor din statul Connecticut.

Cele mai mari treziri spirituale din America de Nord au avut loc în timpul slujirii sale pastorale între anii 1734 și 1742. În timpul acelor treziri spirituale s-au născut o serie de controverse și discuții. La baza acelor discuții au stat întrebări de genul: Ce este trezirea? Cum vine trezirea? Ce efecte are trezirea? Cum să ajutăm trezirea? Acest tip de întrebări l-au determinat pe Edwards să studieze fenomenul trezirii spirituale din punct de vedere biblic și să scrie despre el pentru a ajuta bisericele să-l înțeleagă.

În teologia sa Edwards a fost un calvinist, dar un calvinist copleșit de căldura și zelul pentru trezirile spirituale care au avut loc în biserica sa. Teologia sa, combinată cu zelul pentru predicarea Evangheliei și dorința lui de a-i vedea pe oameni întorcându-se la Dumnezeu, a făcut din Edwards cel mai important teolog și evanghelist al trezirilor spirituale.

Edwards reușește să atragă atenția generațiilor următoare nu numai prin strălucirea gândirii sale teologice, ci, mult mai mult, prin dragostea pe care o manifestă față de adevărurile fundamentale ale Scripturii. Din mulțimea subiectelor prezentate în predicile sale, evidențiem în mod deosebit tema suveranității lui Dumnezeu, judecata Sa, pervertirea naturii omului, atribuirea păcatelor noastre lui Cristos, harul eficace al lui Dumnezeu și păstrarea sfinților în har.

Dar când Edwards ia în discuție tema trezirii spirituale din vremea sa, suveranitatea lui Dumnezeu în aranjarea și combinarea evenimentelor devine idee de bază în explicarea cauzei care duce la o trezire spirituală. Edwards analizează trezirea spirituală și ajunge la concluzia că aceasta reprezintă în întregime lucrarea lui Dumnezeu. El accentuează ideea că Biserica este dependentă în întregime de intervenția lui Dumnezeu pentru a experimenta o trezire spirituală.

Ca teolog al trezirilor spirituale, Edwards s-a dovedit a fi cel mai bun analist al manifestărilor acestora. Convingerea sa a fost că, periodic, Dumnezeu revarsă harul Său în mod extraordinar, iar când se întâmplă

acest lucru oamenii păcătoși se întorc la El și trăiesc minunea nașterii din nou. Cunoștințele sale despre trezirea spirituală se fundamentează pe trei surse principale.

În primul rând, Edwards se inspiră din Scriptură. În urma studierii aprofundate a Scripturii, el identifică mai multe pasaje prin care Dumnezeu promite revărsarea harului Său în mod cu totul deosebit. Astfel de promisiuni sunt date de Dumnezeu prin Isaia 32:15 și 44:3, Ezechiel 39:29, Ioel 2:28-29 și Zaharia 12:10. În ziua Cincizecimii, Petru face referire la promisiunea lui Ioel ca fiind împlinită în lucrarea înfăptuită de Duhul lui Dumnezeu cu acea ocazie (vezi Fapte 2:16-18). Alte referiri la trezirea spirituală, sub aspectul revărsării Duhului într-un mod deosebit, se găsesc și în Ezra 9:8-9, Psalmul 85:6, Isaia 57:15, Osea 14:7 și Habacuc 3:2. Dar evenimentul petrecut în Ziua Cincizecimii este definit de Edwards drept „cea mai extraordinară revărsare a Duhului lui Dumnezeu din toate vremurile”².

În al doilea rând, ideea trezirii spirituale apare în gândirea lui Edwards în urma examinării istoriei din interiorul și din afara scrierilor canonice. În această categorie de scrieri Edwards observă ceea ce el consideră a fi un model al planului lui Dumnezeu de răscumpărare. Intenția lui de bază, în lucrarea intitulată *History of Redemption*, a fost aceea de a schița planul lui Dumnezeu de răscumpărare a celor aleși începând de la căderea lui Adam și până în vremea sfârșitului, un plan marcat de judecata lui Dumnezeu și mântuirea Bisericii Sale.³ În tot acest timp, Dumnezeu, printr-o serie de evenimente, este interesat să ducă la capăt planul de răscumpărare a omului păcătos. Pentru Edwards, această învățătură re-

2 Jonathan Edwards, *The Great Awakening*, ed. de C.C. Goen, vol. 4 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1972), p. 226. De aici încolo toate lucrările lui HJonathan Edwards vor fi citate, după prima referire completă la ele, doar prin cuvântul *Works* urmat de numărul volumului.

3 Jonathan Edwards, *A History of the Work of Redemption*, ed. de John. F. Wilson, vol. 9 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1989). Acest volum a apărut în urma unei serii de 30 de mesaje predicate de Edwards în Northampton între lunile martie și august, 1739.

prezintă doctrina fundamentală privitoare la relația dintre Dumnezeu și lumea căzută în păcat.⁴

În al treilea rând, ideea trezirii spirituale este dezvoltată de Edwards în urma unui raționament logic prin care susținea că „intensitatea luminii pe care o aduce Evanghelia și realizarea lucrării de răscumpărare în viața Bisericii alese ... cresc sau descresc la fel ca în viața individului În viața individului lucrarea aceasta are urcușurile și coborâșurile ei. Uneori lumina strălucește mai tare: alteori se pare că zăbovește vreme îndelungată până să se mai vadă și apoi harul învie din nou.”⁵

Edwards era convins că o trezire spirituală apare și este susținută prin folosirea cu credincioșie a unor mijloace simple, cum ar fi: predicarea cuvântului, rugăciunea și citirea Bibliei. El era, de asemenea, convins că în suveranitatea Sa Dumnezeu dă Bisericii Sale vremuri speciale de har, momente deosebite în istoria ei când aceasta experimentează pe neașteptate ceea ce Edwards numește „redemptive showers” (ploi răscumpărătoare). În asemenea vremuri cei ce-L slujesc pe Dumnezeu mărturisesc cum mii de oameni simt vinovăția păcatelor lor și se întorc la Dumnezeu pentru mântuire. Pentru Edwards trezirile spirituale erau caracterizate de raritatea cu care aveau loc și de puterea cu care se manifestau. Acestea erau rare, pe o perioadă de timp scurtă, dar se manifestau cu toată puterea, lăsând să se înțeleagă că această putere putea fi numai de la Dumnezeu.

Prin scrierile lui, Edwards caută să stabilească o poziție teologică care să îmbrățișeze atât gândirea omului, cât și afecțiunile și simțirile lui. În teologia lui, sentimentele și emoțiile nu-și au locul dacă nu sunt însoțite de o gândire rațională. Necesitatea acestei abordări echilibrate în formularea teologiei lui este rezultatul unei credințe puternic înrădăcinate în doctrina suveranității lui Dumnezeu, pe de o parte, și doctrina neputinței totale a omului de a fi cauza acestui tip de evenimente, pe de altă parte. La fel de important este să arătăm că preocuparea lui Edwards față de trezirile spirituale nu-și are originea în dorința lui după succes, ci în adevărul pe care el îl descoperă în Scriptură despre trezirile spirituale. Vom observa că în

⁴ *Works*, 9, p. 40.

⁵ *Ibid.*, p. 144.

accepțiunea lui există două cauze majore care pot genera trezirea spirituală biblică și pentru care credinciosul poate fi responsabil. Acestea sunt: rugăciunea și predicarea Cuvântului lui Dumnezeu. Dar adevăratele treziri spirituale nu sunt produsul strădaniei omului. Dincolo de tot ce poate face omul, vremurile de har trebuie date de Dumnezeu. Responsabilitatea omului este să le ceară în rugăciune și să predice Cuvântul cu zel și curăție de inimă care să producă, prin puterea lui Dumnezeu, o schimbare în viața comunității.

Așadar, pentru Edwards trezirea spirituală este o lucrare supranaturală, pentru că trece dincolo de puterea omului de a o putea înfăptui, și apare prin lucrarea Duhului lui Dumnezeu. Accentuăm ideea că poporul lui Dumnezeu este total dependent de El în privința începerii unei treziri spirituale. Când acest adevăr este abandonat, oamenii încep să se vadă pe ei înșiși ca niște instrumente importante în producerea trezirii spirituale. Când doctrina suveranității lui Dumnezeu nu este recunoscută și crezută, omul nu se mai smerește înaintea lui Dumnezeu, ci se ridică deasupra lui Dumnezeu.

ASPECTE DIVINE ÎN TEOLOGIA LUI JONATHAN EDWARDS DESPRE TREZIREA SPIRITUALĂ

Trezirea spirituală este lucrarea suverană a lui Dumnezeu

Primul lucru care trebuie afirmat cu privire la ceea ce crede Edwards despre trezirea spirituală este că ea reprezintă lucrarea lui Dumnezeu, nu a omului. În privința acestui punct Edwards este cât se poate de clar. El afirmă: „Începutul ei nu stă în puterea sau priceperea omului, iar continuarea acestei lucrări nu depinde de puterea și înțelepciunea noastră.”⁶ Acest plan divin și tainic este pus în aplicare într-un moment pe care îl hotărăște doar Dumnezeu, dar este dus la îndeplinire prin intermediul omului cu scopul de a revela și mai deplin suveranitatea și gloria lui Dumnezeu.

Aceste cuvinte ne obligă să afirmăm că, în conformitate cu definiția lui Edwards, natura trezirii spirituale este divină și supranaturală în caracter.

⁶ *Works* 4, p384.

Sublinierea caracterului supranatural al trezirii spirituale era extrem de importantă pentru Edwards, și rămâne și pentru noi astăzi, din cauza unora care în acele vremuri, după cum se întâmplă și în cele prezente, încercau să atribuie trezirii spirituale cauze sociologice.⁷ Trezirea spirituală este pentru Edwards o lucrare extraordinară care nu cunoaște limite. Ea are un aspect universal deoarece cuprinde în sfera ei de influență tot felul de oameni: sobri, vicioși, de neam ales și de neam mai neînsemnat, înțelepți și mai nepricepuți, are loc atât în mediu urban, cât și în mediu rural și are efect atât asupra claselor superioare, cât și asupra claselor inferioare.⁸ Aspectul suveran al acestei lucrări constă în faptul că momentul începerii și cel al finalului fac parte din planul tainic al lui Dumnezeu.

Așadar, unul dintre lucrurile care trebuie clar afirmate este că sursa trezirii spirituale se află în voia suverană a lui Dumnezeu. Lucrarea acesta trebuie tratată ca o lucrare supranaturală, pentru că este mai presus de om și vine de la Duhul lui Dumnezeu. Schimbările pe care le aduce această lucrare în viața unui om nu pot fi atribuite omului, ci sunt rezultatul acțiunii pe care o face Duhul lui Dumnezeu în inima omului.

Importanța sublinierii suveranității lui Dumnezeu în lucrarea de trezire spirituală trebuie înțeleasă apoi în contextul doctrinei ispășirii și răscumpărării. Edwards vede o legătură clară și logică între suveranitatea lui Dumnezeu și cele două doctrine. La baza acestor doctrine stă suveranitatea lui Dumnezeu. Inițierea planului de răscumpărare și de ispășire, derularea acestor lucrări în viața omului și aplicarea lor la viața lui țin de suveranitatea lui Dumnezeu.⁹ Trezirea spirituală trebuie înțeleasă

7 Allan Story Jr. ia în discuție explicațiile sociale pe care Perry Miller și Richard L. Bushman încerca să le susțină împotriva tezei lui Edwards care sublinia aspectul supranatural al trezirii spirituale. Citând răspunsurile pe care le dă Edwin Gaustad acestor explicații sociologice, Story explică că în timp ce influențele sociale asupra trezirilor spirituale nu trebuie complet negate, trezirea spirituală nu poate fi nicidecum catalogată drept o mișcare pur socială. Vezi Story, *Promoting Revival*, pp. 43-46.

8 Vezi *Works* 4, p. 157.

9 Pentru alte detalii pe această temă vezi Dorus Paul Rudisill, *The Doctrine of the Atonement in Jonathan Edwards and his Successors* (New York: Poseidon Books,

în acest context. Poporul lui Dumnezeu este total dependent de voia lui Dumnezeu pentru o trezire spirituală, iar Dumnezeu este absolut suveran în ceea ce privește începutul acesteia. Acest lucru trebuia subliniat în vremea lui Edwards și din cauza atenției deosebite de care se bucura trezirea spirituală din acea vreme din partea mass-mediei. Edwards recunoaște că numărul mare de relatări despre trezirea spirituală putea induce în viața celor implicați în organizarea, derularea și susținerea ei un sentiment de merit personal, aroganță și dorința de a atrage atenția asupra lor. Acest sentiment genera apoi logica potrivit căreia participarea unui număr cât mai mare de oameni la întâlnirile de închinare poate fi un mijloc de generare a trezirii spirituale. Iată ce scria Edwards într-o scrisoare expediată din Stockbridge și adresată reverendului Thomas Gillespie din Scoția:

And there is this inconvenience attends the publishing of narratives of a work of God among a people: such is the corruption that is in the hearts of men, and even of good men, that there is great danger of making it an occasion of spiritual pride. There is great reason to think that Northampton people have provoked God greatly by trusting in their privileges and attainments, and the consequences may well be a warning to all God's people far and near, that hear of them.¹⁰

Traducerea acestui text este următoarea:

Răspândirea relatărilor despre lucrarea lui Dumnezeu în mijlocul unui popor stârnește următorul inconvenient: atât de stricăcă este inima oamenilor, chiar și a oamenilor de bună credință, încât se poate naște pericolul de a transforma acest

Inc., 1971), pp. 13-15.

- 10 *Works*, 4, p. 563. Această scrisoare a fost scrisă în iulie 1751, ca răspuns la scrisoarea lui Gillespie din data de 2 februarie a aceluiași an. Thomas Gillespie (1708-1774) a studiat la Universitatea din Edinburgh și în Academia din Northampton a lui Philip Doddridge. A fost pastor în Carnock, Scoția, între anii 1741 și 1752, când a fost destituit pentru că a refuzat să intervină în rezolvarea problemei unui pastor nedorit de biserică. În urma acestui eveniment, în anul 1761 Gillespie a fondat Relief Church of Scotland. Pentru o analiză asupra punctului de vedere susținut de Edwards asupra istoriografiei, vezi Karl Dieterich Pfisterer, *The Prism of Scripture: Studies on History and Historicity in the Work of Jonathan Edwards* (Frankfurt/M: Lang, 1975), pp. 165-224.

eveniment într-un prilej de mândrie spirituală. Avem un motiv întemeiat să credem că oamenii din Northampton l-au mâniat pe Dumnezeu într-o mare măsură pentru că s-au încrezut în privilegiile și realizările lor, iar consecințele acestui fapt ar trebui să fie un avertisment pentru alții de aproape și de departe care aud de soarta lor.¹¹

Potrivit lui Edwards, este important să înțelegem că omul este incapabil să-L cunoască și să-L iubească pe Dumnezeu fără intervenția lui Dumnezeu în inima lui. La baza acestei discuții stau două elemente teologice fundamentale: în primul rând, Dumnezeu este suveran în lucrarea de trezire spirituală, iar, în al doilea rând, omul este incapabil să-L cunoască și să-L iubească pe Dumnezeu fără intervenția trinitară în viața lui. Aceste două accentuări sunt evidente în cel puțin două dintre cele mai cunoscute predici ale lui Edwards. Prima predică a fost ținută în Boston în luna iulie a anului 1731 și a fost intitulată *God Glorified in Man's Dependence*, iar a doua predică a fost ținută în Northampton în anul 1733 și a fost intitulată *A Divine and Supernatural Light*.¹²

În *God Glorified*, Edwards susține că Dumnezeu deține suveranitatea absolută în răscumpărarea omenirii. În această predică el urmărește să apere învățătura evanghelică care susține că ființele umane sunt atât de afectate de păcat în natura lor încât sunt total dependente de Dumnezeu pentru orice reformare spirituală și mai ales pentru mântuire. Făcând un studiu asupra textului din 1 Corinteni 1:29-31, Edwards dovedește că oamenii depind de Cristos pentru răscumpărarea lor, depind de Dumnezeu pentru a-L avea pe Cristos și depind de Duhul Sfânt pentru a avea credința care să-i unească cu Sfânta Treime.

11 Pentru a înțelege ultima frază din acest citat trebuie cunoscut în detaliu contextul în care scrie Edwards. Populația orașului Northampton a trecut de mai multe ori prin evenimente neplăcute generate de cauze naturale cum ar fi decese în familie, incendii, inundații și alte nenorociri. Edwards atribuia aceste evenimente înstrăinării oamenilor de Dumnezeu și lipsei de evlavie din inima lor.

12 Ambele predici sunt publicate în *The Works of Jonathan Edwards, 17, Sermons and Discourses, 1730-1733*, ed. Mark R. Valery (New Haven: Yale University Press, 1999), pp. 196-216; 405-426.

DINU MOGA

După această expunere el conchide:

Prin urmare, în aceste versete ni se arată dependența noastră de fiecare Persoană a Sfintei Treimi pentru orice lucru bun din viața noastră. Suntem dependenți de Cristos Fiul lui Dumnezeu pentru că El este înțelepciunea, neprihănirea, sfințirea și răscumpărarea noastră. Suntem dependenți de Tatăl, care ni L-a dat pe Cristos și L-a făcut să fie aceste lucruri pentru noi. Suntem dependenți de Duhul Sfânt, pentru că datorită Lui suntem în Cristos Isus; acesta este Duhul lui Dumnezeu care ne-a dat credința în El, prin care Îl primim pe El și ne unim cu El.¹³

În expunerea făcută asupra textului din 1 Corinteni 1:29-31, Edwards ne arată modul în care omul depinde, pentru fiecare aspect al răscumpărării lui, de Persoanele Sfintei Treimi. În acest fel el dezvoltă doctrina conform căreia Dumnezeu este glorificat în lucrarea de răscumpărare tocmai prin faptul că există această dependență totală și universală de El. De aceea, se poate spune că atunci când apare o trezire spirituală, ea trebuie considerată a fi un eveniment ales de Dumnezeu, inițiat după buna plăcere a voii Lui prin care El dorește să Se descopere, prin mesajul Evangheliei, într-un mod deosebit față de cei păcătoși.

Elementele divine conferite de Dumnezeu lucrării de trezire spirituală

Aspectul glorios al acestei lucrări

Prin sublinierea importanței de a-L vedea pe Dumnezeu suveran în lucrarea de trezire spirituală, Edwards dorește să scoată în evidență câteva efecte pe care le produce această convingere. Când Dumnezeu aduce vremuri de trezire spirituală în viața unei biserici, oraș sau țară, cel căruia trebuie să i se dea glorie este Dumnezeu, pentru că gloria trebuie adusă numai Lui. Examinând această idee, Allan Story arată spre faptul că orice teolog calvinist trebuie să fie, înainte de toate, preocupat de glorificarea lui Dumnezeu și de dependența omului de harul suveran al Lui.¹⁴

¹³ *Works*, 17, p. 201.

¹⁴ Story, *Promoting Revival*, p. 77.

Edwards vede trezirea spirituală prin această prismă: un mijloc prin care Dumnezeu Își manifestă în omenire harul Lui suveran. În lucrarea *Some Thoughts*, după ce dovedește că trezirea spirituală este „lucrarea minunată a lui Dumnezeu”, el ajunge la concluzia că trezirea spirituală, adică răscumpărarea sufletelor, este:

...în forma și natura ei, este cea mai glorioasă dintre lucrările lui Dumnezeu; și întotdeauna este descrisă în Scriptură în felul acesta. Este o lucrare de răscumpărare (scopul final al tuturor lucrărilor lui Dumnezeu, în fața căreia lucrarea de creare rămâne o simplă umbră) prin forma ei de manifestare, prin scopul și rezultatul ei; este o lucrare de făurire a unei noi creații, infinit mai glorioasă decât precedentă. Am curajul să afirm că lucrarea lui Dumnezeu de întoarcere a oamenilor la El, luată în considerare împreună cu sursa, temelia și prețul ei de realizare, precum și beneficiul, rezultatul și câștigul ei final în veșnicie, e o lucrare a lui Dumnezeu mai glorioasă chiar decât lucrarea de creare a întregului univers material: este cea mai glorioasă lucrare a lui Dumnezeu, pentru că, mai presus de orice altceva, prin ea se manifestă gloria lui Dumnezeu.¹⁵

Aspectul glorios al acestei lucrări este determinat de mai mulți factori. Primul are de-a face cu natura și circumstanțele care însoțesc trezirea spirituală, elemente ce devin evidente în momentul când ne gândim, spune Edwards, la „nevrednicia oamenilor în a căror viață își face efectul”. În vremea lui Edwards trezirea spirituală s-a mai arătat a fi glorioasă și prin dimensiunea ei, fiindcă, din acest punct de vedere, afirmă el, „în New England nu s-a mai cunoscut o revărsare a Duhului atât de cuprinzătoare”. Dar lucrarea de trezire spirituală se mai arată a fi glorioasă și prin numărul mare de oameni care se întorc de la păcatele lor la Dumnezeu ca să fie „izbăviți din robia nemiloasă a păcatului și a lui Satan, salvați de focul cel veșnic și făcuți moștenitori ai gloriei eterne”¹⁶.

Un alt aspect glorios pe care suveranitatea lui Dumnezeu îl conferă trezirii spirituale este vizibil prin „schimbarea și efectele pe care le are această lucrare în oameni total ignoranți și necivilizați” precum în ca-

¹⁵ *Works*, 4, p. 344.

¹⁶ *Ibid.*, p. 345.

zul indienilor și al celor de culoare care se întorceau la Dumnezeu. Din punctul de vedere a lui Edwards, numai Dumnezeu are puterea să producă schimbări atât de radicale în viața cuiva. Strădania continuă a acestui teolog era aceea de a arăta într-o manieră cât mai detaliată caracterul glorios și supranatural al trezirii spirituale. Într-un mod repetitiv el afirmă din nou:

Lucrarea este extrem de glorioasă și minunată printr-o serie de circumstanțe și evenimente ale ei, care au fost extraordinare, și prin care Dumnezeu, într-un mod ieșit din comun, și-a făcut mâna vizibilă, iar puterea remarcabilă; cum ar fi dimensiunea ieșită din comun a trezirii spirituale, caracterul instantaneu al convertirii în nenumărate cazuri, când, deși lucrarea se făcea cu repeziciune, efectul ei era de durată.¹⁷

Dar aspectul glorios conferit de suveranitatea lui Dumnezeu lucrării de trezire spirituală capătă din partea lui Edwards o descriere finală prin următoarele cuvinte: „Dacă studiem aceste lucruri, dar nu recunoaștem că acest tip de cercetare din partea lui Dumnezeu reprezintă un triumf glorios al harului suveran și fără plată al lui Dumnezeu, suntem cei mai necugetați și nerecunoscători dintre oameni.”¹⁸ Story observă exact același aspect și îl exprimă prin următoarele cuvinte: „Pentru Edwards, Dumnezeu este glorios în această lucrare nu doar pentru faptul că trezirea este glorioasă prin natura și dimensiunea ei, ci pentru că Dumnezeu Însuși este sursa ei. Biserica depinde în totalitate de Dumnezeu pentru a se bucura de treziri spirituale, iar Dumnezeu este absolut suveran în hotărârea de a trimite trezirea spirituală. Pentru aceste motive, toată gloria trebuie adusă lui Dumnezeu.”¹⁹

Puterea de a schimba natura umană

Un alt aspect divin derivat din lucrarea suverană a lui Dumnezeu din timpul trezirii spirituale este puterea de a schimba natura umană păcă-

¹⁷ Ibid., p. 346.

¹⁸ Ibid., p. 345.

¹⁹ Story, *Promoting Revival*, pp. 77-78.

toasă. Dacă trezirea spirituală nu ar reprezenta lucrarea suverană a lui Dumnezeu nu am putea vorbi despre acele radicale transformări despre care menționăm mai devreme că Edwards le mărturisea în viața celor mai limitați și necunoscători oameni dintre triburile de indieni din America.

Așadar, atenția noastră se îndreaptă în acest moment spre ființa umană care devine obiectul planului lui Dumnezeu de a răscumpăra și a readuce la viața spirituală care a fost pierdută prin căderea în păcat a lui Adam și a Evei.

Trebuie menționat de la început că antropologia lui Edwards este una tot de orientare calvinistă. El înțelege că omul este mort în păcatele lui și, prin urmare, este predestinat fie la viață veșnică, fie la moarte veșnică. Edwards consideră că omul este vinovat înaintea lui Dumnezeu și de aceea își merită osânda. În această privință, el afirmă: „Există multe versete biblice care declară atât starea păcătoasă universală a omenirii, cât și faptul că păcatul atrage după sine nimicirea veșnică sub mânia și blestemul lui Dumnezeu.”²⁰ Natura sa pângărită de păcat îl îndepărtează mai degrabă de Dumnezeu în loc să-l apropie de El; îl determină să iubească mai mult răul decât binele. Vorbind despre datoria omului de a-L iubi pe Dumnezeu, Edwards arată că „atitudinea disprețuitoare și lipsită de respect pe care o are omul păcătos față de Dumnezeu este mai mare decât respectul lui față de Dumnezeu”.²¹ Această pângărire este atât de extinsă în viața omului încât îl aduce pe acesta, deși liber să aleagă, în situația de neputință și refuz să-l aleagă pe Dumnezeu. Referindu-se la lucrurile care determină voința omului, Edwards are de spus următoarele:

Nu există un principiu mai simplu și mai universal ca acela care stă la baza sentimentului și experienței oamenilor și care afirmă că în momentul în care oamenii acționează voluntar și fac ceea ce vor, ei fac ce le convine cel mai mult, sau ceea ce îi satisface, dar nu fac lucrul cu care sunt de acord. Acest lucru e similar cu a

20 Jonathan Edwards, *Original Sin*, ed. de Clyde A. Holbrook, vol. 3 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1970), p. 115.

21 *Works*, 3, p. 140.

spune că oamenii fac ceea ce le place, dar nu-și fac pe plac; și asta înseamnă că ei fac ceea ce vor, și totuși nu fac ceea ce le place.²²

Prin aceasta înțelegem că omul este robul naturii sale, un lucru adevărat și cu privire la Dumnezeu care este necesarmente bun datorită naturii Sale. „El nu poate evita să fie sfânt și bun așa cum este”, concede Edwards.²³

Subiectul privitor la om are în vedere și capacitățile cu care omul este înzestrat și din această cauză e necesar să ne referim și la modul în care Edwards înțelege constituția ființei umane. În lucrarea intitulată *Religious Affections*, Edwards se îndepărtează în mod clar de punctul de vedere care distinge în om trei capacități distincte: voința, intelectul și emoțiile. În locul acestora el afirmă că sufletul, sau conștiința, a primit de la Dumnezeu două capacități. Capacitatea de a înțelege, sau puterea prin care „percepem și facem speculații, discernem, observăm și judecăm lucrurile”, și înclinația, sau capacitatea „prin care sufletul nu numai că percepe sau judecă lucrurile, ci într-un anume fel se apleacă spre acele lucruri sau are o predispoziție față de ceea ce percepe și judecă; fie tinde spre lucrurile pe care le vede, fie se îndepărtează de ele și le detestă; e acea capacitate prin care sufletul nu doar privește spre anumite lucruri, ca simplu spectator, ci, fie îi place, fie îi displace, e încântat de ele sau e îngrozit de ele, le aprobă sau le respinge.”²⁴ Pentru Edwards, voința nu reprezintă o capacitate aparte, ci o simplă înclinație care se manifestă în timpul determinării și guvernării acțiunilor. În mintea umană, înțelegerea și înclinațiile, sau afecțiunile, sunt strâns relaționate. Când se ocupă de problema afecțiunilor, care includ sentimente cum ar fi dragostea și ura, dorința sau dezgustul, Edwards caută să le plaseze în centrul construcției psihologice a omului.

În concluzie, Edwards înțelege că omul posedă un trup muritor și un suflet care continuă să trăiască după ce moare trupul. Religia își are lo-

22 Jonathan Edwards, *Freedom of the Will*, ed. de Paul Ramsey, vol. 1 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1957), pp. 147-148.

23 *Works*, 1, pp. 277-280.

24 *Works*, 2, p. 96.

cuița în suflet, care, în cazul lui Edwards, este identificat cu conștiința omului. Conștiința este înzestrată cu capacitatea de a înțelege și de a se înclina spre ceva, iar acestea două se influențează în mod reciproc. Deși este căzut în păcat, omul se află în deplină posesiune a capacității de a gândi și a dori cu care a fost creat. Totuși, gândirea și voința lui se află în slujba „inimii” sau a predispoziției lui păcătoase. În starea aceasta de păcătos, el este capabil să înțeleagă Evanghelia lui Cristos când o aude predicată. Inima însă este întotdeauna ostilă lucrării divine, iar mintea încearcă să îi justifice omului căile sale păcătoase. Acesta este omul în viața căruia lucrează Dumnezeu în vremuri de trezire spirituală sau în orice alt moment când se predică Evanghelia.

Aspectul divin al trezirii spirituale constă în faptul că trezirea spirituală pe care o aduce Dumnezeu în viața unei biserici, a unei comunități de credincioși sau a unei zone chiar mai extinse are puterea să facă schimbări la nivelul conștiinței și al afecțiunilor. Ea lucrează prin puterea Evangheliei și a intervenției Duhului Sfânt, e o lucrare dumnezeiască pe care o poate face doar puterea lui Dumnezeu care a creat omul și l-a înzestrat cu aceste capacități. În cele ce urmează vom analiza schimbarea pe care o face Dumnezeu în viața omului în timpul trezirilor spirituale.

Trezirea la viață spirituală

Primul pas spre mântuire este considerat de Edwards a fi convingerea de păcat sau smerirea omului înaintea lui Dumnezeu. E un prim pas, dar un pas insuficient pentru mântuire. Edwards se mai referă la el și prin cuvântul „awakening” (trezire). Când vorbește despre el însuși și despre experiența sa cu Dumnezeu, Edwards afirmă următoarele: „Încă din copilărie m-a preocupat problema sufletului meu; dar înainte de a experimenta schimbarea care mi-a adus noi înclinații și o nouă stare a lucrurilor, cu care am rămas până în prezent, am trecut prin două momente remarcabile de trezire.”²⁵ Predicând din Ieremia 2:23, mesaj în care explică lucrarea Duhului Sfânt, el zice: „pentru o vreme El (Duhul) se luptă cu ei,

²⁵ *Works*, 16, p. 790.

încercând să-i trezească...”²⁶ Marsden observă în mod corect că termenul „trezire” este cel mai des întrebuințat pentru descrierea momentelor de entuziasm religios din congregațiile din New England.”²⁷

În *Religious Affections* se explică și mai bine acest proces. Edwards arată că inima omului este *locus*-ul experienței religioase. Dar inima ajunge să fie schimbată doar în momentul când se ajunge la conștiință, deoarece conștiința trebuie trezită prima pentru a vedea cât de păcătoase sunt dorințele omului. În gândirea lui Edwards există o ordine bine determinată în ajungerea la convertire. Referitor la începutul procesului prin care ajunge mântuirea la om, Edwards are de spus următoarele:

Trebuie să existe un sentiment de vinovăție, o convingere despre natura nefastă a păcatului, despre stricăciunea lui, despre legătura justă existentă între acesta și pedepsirea lui; dar trebuie să existe și o accepciune a răscumpărării lui Cristos, adică, o crezare a adevărului despre aceasta și realitatea ei, și o accepciune a naturii ei. Dar este necesar ca sentimentul de vinovăție să fie primul, care este primul în fapt și este primul în ordinea firească: și astfel prima în ordinea firească este convingerea, apoi urmează pocăința, apoi manifestarea explicită a credinței în Isus Cristos. Sentimentul de păcătoșenie și vinovăție, fiind primul în ordinea naturală, trebuie să apară înaintea celorlalte sau în același timp cu ele; nu poate urma după ele.²⁸

Procesul acesta se poate realiza numai prin predicarea Cuvântului. Până când Duhul lui Dumnezeu nu aplică la mintea și inima omului Cuvântul, nu se poate vorbi despre un început de experiență care să ducă la mântuire. În momentul în care este predicat Cuvântul, iar Duhul lucrează în om, răspunsul omului este inevitabil, iar primul răspuns se manifestă prin

26 Jonathan Edwards, *Sermons and Discourses 1734-1738*, ed. de M. X. Lesser, vol. 19 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 2001), p. 265.

27 George M. Marsden, *Jonathan Edwards, A Life* (New Haven & London: Yale University Press, 2003), p. 26.

28 Jonathan Edwards, *The “Miscellanies”*, Entry nos. 501-832, ed. de Ava Chamberlain, vol.18 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 2000), Entry no. 528, p. 71.

convingerea despre lucrurile predicate. Convingerea trebuie înțeleasă ca fiind o înțelegere profundă și de durată a unor adevăruri, în special adevăruri privitoare la certitudinea judecății divine împotriva păcatului. Convingerile sunt reacții umane stârnite de lucrarea Duhului care aplică „ultimele atingeri” asupra mântuirii lui Cristos. Lucrarea Duhului Sfânt în calitate de mesager al lui Cristos este să convingă oamenii de păcat, de neprihănire și judecată.

Preocuparea pe care o are Edwards într-o predică din Osea 5:15 este să explice cum poate fi sensibilizat omul la mânia lui Dumnezeu împotriva păcatului. El răspunde arătând că deși prin cădere omul și-a pierdut „dorința de a-L iubi pe Dumnezeu”, conștiința naturală a rămas.²⁹ Omul continuă să aibă conștiință. Conștiința îi spune că nelegiuirea atrage după sine pedeapsa. Apoi, Duhul lui Dumnezeu începe să lucreze alături de conștiință. Discuția despre relația dintre conștiință și Duhul lui Dumnezeu în lucrarea de convingere a păcătosului este și mai clar prezentată în predica *Divine and Supernatural Light* (*Lumina divină și supranaturală*).³⁰

Observăm, așadar, că lucrarea de convingere a păcătosului este în esență o lucrare naturală. Ea reprezintă efectul lucrării pe care o face conștiința în viața omului, amplificată de lucrarea Duhului Sfânt. E o lucrare pe care o face Duhul asupra naturii neschimbate a omului căzut în păcat; față de lucrarea neasistată a conștiinței, lucrarea Duhului se deosebește prin gradul ei de profunzime, nu prin felul ei.

29 Preluat din mesajul predicat din Ieremia 2:23: “Conviction and the uses of order”, vezi *Works*, 19, pp. 261-271. Aceste discuții sunt prezente și în Gerstner, vol. 3, pp. 21-22 citate de el ca “Unpublished MS sermon on Jer. 2:23, “Persons ought to endeavor to be convinced of sin”, p. 3, ian. 1734-1735 și Fapte 7:51, „Tis a great sin to resist the Spirit of God”, p. 3, aprilie 1735, și “unpublished MS sermon on John 16:8, “That work of the Holy Ghost as Christ’s messenger is to convince men of sin, of righteousness and of judgment”, p.3, primăvară - vară, 1729.

30 Predică din Matei 16:17; “A Divine and Supernatural Light, Immediately Imparted to the Soul by the Spirit of God, Shown to be Both a Scriptural and Rational Doctrine”, în *Works*, 17, pp. 408-426.

Cu toate că Edwards insistă asupra priorității acestei etape, el arată că în sine ea nu reprezintă o activitate mântuitoare. Oamenii nu pot fi mântuiți fără această primă lucrare, dar se poate întâmpla ca ei să experimenteze această lucrare a Duhului tot timpul vieții lor fără să fie vreodată mântuiți. Cu alte cuvinte, e posibil să fii toată viața conștient de gravitatea păcatului și de răsplata lui Dumnezeu pentru păcat, dar să nu fii mântuit. Pentru Edwards, e important ca omul să se străduiască să fie convins de păcat. Doctrina de bază a prediciei lui din Ieremia 2:23 este formulată prin cuvintele „Persons ought to endeavour to be convinced of sin” (Oamenii ar trebui să se silească să fie convinși de păcat), iar când apare convingerea de păcat, ea trebuie tratată cu atenție. Edwards argumentează că este extrem de periculos să te împotrivești lucrării de convingere a Duhului sau să încerci să înăbuși aceste convingeri. Predicarea Cuvântului lui Dumnezeu și enunțarea unor avertismente solemne produc convingerea, iar convingerea produce trezire. Acceptarea cu sinceritate a acestor convingeri conduce la următorul pas în procesul divin de trezire a omului la viață spirituală.

Schimbarea adusă de trezirea spirituală: convertirea

În vremea când Edwards devenea pastor în Northampton, teologia despre convertire constituia un subiect major în predicile predicatorilor itineranți, care preferau să predice în aer liber decât în amvonalele bisericilor lor.³¹ Dar Edwards era profund interesat să facă din această temă un subiect de predică de la amvonul bisericii pe care o păstorea în Northampton.

În volumul intitulat *A Faithful Narrative* Edwards conferă acestei teme o dimensiune divină și o atribuie lucrării lui Dumnezeu. Despre convertire el afirmă: „Convertirea este lucrarea glorioasă și măreață săvârșită de puterea lui Dumnezeu care schimbă imediat inima omului și dă viață su-

31 Pentru un comentariu asupra stilului de predicare și a motivației care stătea în spatele acestei înclinații mai mult spre predicarea itinerantă decât spre cea din amvonul bisericii păstorite de ei, vezi introducerea lui C. C. Goen din *Works* 4, pp. 2-4.

fletului mort.”³² Pentru el, convertirea reprezintă o experiență manifestată prin sentimente profunde de vinovăție înaintea lui Dumnezeu, părere de rău pentru păcat arătată prin pocăință, eliberarea de sub robia păcatului, urmate de mărturisirea experimentării unei noi vieți.³³ Convertirea este însoțită de anumite dimensiuni invizibile, dar și câteva vizibile. Această dumnezeiască lucrare aduce în viața omului schimbări la nivelul înclinațiilor și al aspirațiilor celui convertit. Omul care anterior obișnuia să trăiască fără a dori să-L laude pe Dumnezeu devine, prin convertire, persoana interesată de a-L lăuda pe Dumnezeu și de a se închina înaintea Lui într-un mod sincer. Acest nou tip de viață are de multe ori un efect și asupra altora. În cadrul bisericii, convertirea celor nemântuiți produce un efect asupra întregii vieți a bisericii. Întoarcerea altora la credința în Dumnezeu stârnește în credincioși dorința de frecventare mai serioasă a bisericii și participarea lor mai activă la programele și activitățile acesteia.

Un alt efect al convertirii notat de Edwards este schimbarea în climatul social al orașului Northampton și mai cu seamă în rândul tinerilor. Redăm următorul citat pe marginea acestei idei:

Deși oamenii nu și-au neglijat responsabilitățile ce țin de această lume, se poate observa o schimbare în viața lor obișnuită: religia devine cea mai importantă preocupare a lor, iar lucrurile lumii sunt văzute ca trecătoare. Singurul lucru care contează pentru ei este să apuce Împărăția cerurilor și toți par să dea năvala spre ea.³⁴

În problema lucrării de convertire, Edwards insistă foarte mult asupra naturii supranaturale a schimbării care are loc în viața omului. El scrie: „Oamenii firești sunt prezentați de Scriptură ca fiind fără lumină spirituală, fără viață spirituală, și ca ființe nespirtuale; și de aceea convertirea trebuie comparată cu lucrarea de deschidere a ochilor unui orb, cu în-

32 *Works*, 4, p. 177.

33 Subiectul convertirii este amplu discutat de Edwards în câteva predici din volumul 10. Vezi predicile „True Repentance Required” și „The Value of Salvation”, în *The Works of Jonathan Edwards*, 10, *Sermons and Discourses, 1720-1723*, ed. Wilson H. Kimnach (New Haven: Yale University Press, 1992), pp. 506 și 308.

34 *Works*, 4, p. 150.

vierea unui mort și cu o lucrare de creație ... cu faptul de a deveni copii născuți din nou”³⁵. Trebuie observat încă din prima definiție că schimbarea se produce în această etapă, iar schimbarea are loc în inima omului, sau la nivelul întregii lui personalități, rezultatul fiind o viață nouă. Această viață, conform părerii lui Edwards, este „infuzată”³⁶ prin lucrarea puterii lui Dumnezeu. Această infuzie este absolut indispensabilă deoarece omul, anterior regenerării lui, este, din punct de vedere spiritual, mort precum a fost Lazăr în mormânt. Prin alte câteva detalii și analize se clarifică și mai exact că puterea lucrării lui Dumnezeu este Duhul Sfânt. Efectul acestei infuzii nu se limitează la aspecte ce vizează doar înțelegerea și voința omului, ci continuă să fie simțite și la nivelul priceperii frumuseții și slavei divine. E important să vedem și modul în care are efect asupra omului lucrarea de convertire. Fundamental în gândirea lui Edwards despre convertire este adevărul potrivit căruia infuzia de har cauzează o schimbare radicală și de durată în înclinațiile persoanei. El afirmă următoarele: „Observăm că prima schimbare care apare prin convertire, cea dintâi și cea care stă la baza tuturor, este schimbarea temperamentului, a dispoziției și a stării de spirit.”³⁷

În concluzie, afirmăm că din punctul de vedere al lui Edwards, ființa umană nu se poate converti singură, pentru că ea nu are capacitatea naturală de a se întoarce la Dumnezeu. Ea este oarbă în fața lucrurilor spirituale și „fără pricepere”³⁸. Când aceasta se întoarce la Dumnezeu, o face datorită lui Dumnezeu care este cauza convertirii ei. Puterea lui

35 *Works* 2, p. 204.

36 O analiză detaliată și comparativă a întrebuirii termenului „infuzie” de către Edwards cu privire la convertire este prezentată de către Anri Morimoto în *Jonathan Edwards and the Catholic Vision of Salvation* (Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press), pp.13-36. Morimoto atribuie originea acestui vocabular câtorva factori cum ar fi influența lucrării lui Ames, intitulată *Marrow of Theology*, asupra educației teologice, în general, din New England.

37 Jonathan Edwards, *The “Miscellanies”*, a-500 ed. de Thomas A. Schafer, vol. 13 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1994), p. 462.

38 *Works*, 19, p. 519.

Dumnezeu lucrează în om și schimbă înclinațiile celui neconvertit, iar puterea aceasta este Duhul Sfânt care deschide ochii și mintea celui orb din punct de vedere spiritual, făcându-l să vadă și să înțeleagă frumusețea și măreția lucrării divine de mântuire. Din moment ce în viața omului nu există o orientare către lucrurile spirituale, niciun efort omenesc nu poate produce acest efect. Oamenii neconvertiți pot auzi Evanghelia, dar din moment ce nu au dispoziția aceasta în inima lor, „nu pot face nimic ca să ajungă la cunoașterea lucrurilor care privesc Evanghelia ... pentru că înclinația omului, orientarea, dispoziția lui, după cum am văzut deja, este prima care trebuie schimbată”³⁹. Ceea ce trebuie înțeles în mod foarte clar este că lucrarea de convertire presupune o schimbare la nivelul înclinațiilor, al orientărilor, pentru că numai această schimbare dă omului capacitatea de a vedea și a înțelege adevărurile spirituale. Când Dumnezeu face această schimbare, ea este fundamentală. Ea are un rezultat foarte precis, iar pentru a evidenția un alt aspect divin din teologia lui Edwards despre trezirea spirituală, vom vorbi despre acest rezultat în cele ce urmează.

Efectul trezirii spirituale: perseverarea credinciosului până la capăt

Când Dumnezeu cheamă omul la mântuire, îl cheamă în capacitatea lui de ființă morală și rațională. Conform teologiei lui Edwards, chemarea lui Dumnezeu pentru om este universală și fără excepție, în sensul că Dumnezeu poruncește tuturor celor care aud Evanghelia să vină la Cristos. Porunca lui Dumnezeu pentru toți oamenii este să se pocăiască și să creadă ca să poată fi mântuiți. Edwards continuă să explice că mântuirea trebuie primită acum, imediat, indiferent de circumstanțe. Toți cei care se pocăiesc și cred vor fi mântuiți. Niciunul nu va fi respins. Orice a făcut sau a spus cineva, dacă se întoarce cu credință la Cristos nu va fi respins. Din perspectiva trezirii spirituale, aceste afirmații sunt extrem de importante.

Omul care experimentează schimbările comentate la punctul anterior devine un om complet diferit de omul neconvertit. Interesul nostru în continuare este să arătăm ce crede Edwards despre omul care se întoarce

³⁹ *Works*, 13, Entry no. 123, p. 287.

la Dumnezeu în timpul predicării Evangheliei. Mai exact, vom încerca să facem o descriere a omului convertit. Cea mai frumoasă descriere pe care o face Edwards omului convertit este înregistrată în narațiunea sa personală, unde spune următoarele:

Pe când îmi scriam meditația mi s-a părut că sufletul adevăratului credincios se aseamănă cu o floare de culoare albă, așa cum vedem în fiecare an primăvara; mică și smerită pe suprafața pământului, deschizându-și petalele, ca să primească razele plăcute ale strălucirii soarelui; parcă se bucură de-o calmă răpire; în jurul ei răspândește o dulce aromă; ea crește în pace și în frumusețe împreună cu alte flori; și în același fel toate își deschid petalele ca să-și extragă seva din lumina soarelui.⁴⁰

Pe baza acestei descrieri tragem concluzia că omul convertit este omul conectat la cer ca sursă a vieții lui spirituale. Schimbarea din viața lui este una supranaturală. Orbirea lui spirituală a fost îndepărtată. El are aceleași capacități ca și omul neconvertit, dar în inimă are o percepție nouă a lucrurilor spirituale. Noua lui înclinație este spre lucrurile ce țin de slujirea lui Dumnezeu.

Trăirea creștină este pentru Edwards tot o parte a lucrării Duhului Sfânt în viața credinciosului așa cum a fost și convertirea. Dar după convertire Duhul lucrează ca să-l sfințească pe credincios. Procesul acesta este însă unul treptat și reprezintă continuarea lucrării care a început în viața celui regenerat.

Una dintre accentuările pe care le face Edwards în *Religious Affections* este aceea că „însușirile harului se manifestă prin rodul și practica creștină”. Cauza trăirii creștine, sau ivirea „manifestărilor harului” în viața omului, este lucrarea de locuire a Duhului Sfânt. Citatul următor captează adevărul fundamental despre omul care a fost adus la părtășie cu Dumnezeu. După ce stabilește că harului se manifestă în practica creștină, Edwards explică modul în care sunt produse aceste manifestări:

...manifestările harului provin din influențele și lucrările de natură spirituală, iar izvorul lăuntric din care curg e ceva de natură divină, o comunicare din partea lui

40 *Works*, 16, p. 796.

Dumnezeu, o participare la natura divină, Cristos care trăiește în inimă, Duhul Sfânt care locuiește acolo, în unire cu înzestrările sufletului, acel principiu lăuntric vital, care își transmite propria natură prin manifestarea acelor înzestrări⁴¹.

Pentru că trăirea creștină este semnul cel mai evident pe baza căruia se poate aprecia autenticitatea evlaviei, ea devine pentru Edwards tema de discuție cea mai importantă de discuție.⁴² Potrivit gândirii lui, credința nu este doar un „exercițiu rațional”, ci și o punere în practică a înclinațiilor, a alegerilor sau a manifestărilor” omului.⁴³ Pentru el este extrem de important să se înțeleagă faptul că credința nu poate fi nicicum separată de trăirea practică, activă, în lume a celui credincios, pentru că a cunoaște adevărul pe care Dumnezeu ni l-a revelat prin credință înseamnă să trăiești pe baza lui. Conform gândirii lui Edwards, între starea inimii cuiva și comportamentul acestuia trebuie să existe o corespondență. De aceea, obiectivul lui este să dovedească neîncetat că acțiunile omului sunt dovada evidentă a stării inimii lui; înțelegerea și voința trebuie manifestate printr-o atitudine a întregii persoane. Astfel definește Edwards practica creștină; iar acest lucru îl consideră a fi cel mai important rod al adevăratei convertirii.

Prin urmare, trăirea creștină trebuie înțeleasă ca un efect al lucrării Duhului lui Dumnezeu în viața omului. În același timp, lucrarea aceasta nu trebuie văzută ca fiind ceva total străin de strădania omului, pentru că ea poate fi dusă la îndeplinire numai prin participare umană. Analogia cea mai apropiată de noi este aceea a pomului care dă roade. Într-un sens, rodul este în totalitate produsul pomului, și totuși ceea ce se regăsește în fruct nu provine exclusiv din pom, ci și din solul hrănitor în care stă plantat acel pom, din aer și din căldura razelor soarelui, fără de care pomul nu-și poate manifesta dispoziția de a produce rod.

Dar Edwards mai dorește să sublinieze un factor important, și anume, acela că practica creștină reprezintă și mijlocul principal prin care

41 *Works*, 2, p. 392.

42 *Ibid.*, pp. 406-407.

43 Observați cum explică Cherry acest lucru în *The Theology of Jonathan Edwards*, p. 14.

omul are siguranța că este un om al credinței. Dezvoltând aceeași temă, Cherry explică modul în care practica creștină, săvârșirea faptelor bune, demonstrează natura credinței atât înaintea oamenilor, cât și înaintea lui Dumnezeu.⁴⁴

Concluzii

La baza teologiei lui Edwards despre trezirea spirituală stă doctrina suveranității lui Dumnezeu, și nu voia omului. Motorul oricărei mișcări adevărate de trezire spirituală este lucrarea suverană a lui Dumnezeu, nu lucrarea omului sau strădania lui de a produce trezire spirituală. Trezirea spirituală din vremea lui Edwards a fost caracterizată ca o lucrare misterioasă și supranaturală. Duhul lui Dumnezeu este inițiatorul trezirii, iar poporul lui Dumnezeu este total dependent de El pentru trezire. Când vine trezirea spirituală, ea trebuie înțeleasă ca o activitate aleasă de Dumnezeu, nu o activitate pusă la cale de om, determinată de buna plăcere a lui Dumnezeu de a Se revela pe Sine, prin Evanghelie, într-un mod deosebit față de cei păcătoși. Scopul acestei lucrări este în primul rând glorificarea lui Dumnezeu, nu a omului, lărgirea Împărăției lui Dumnezeu, nu evidențierea calităților oratorice ale celor implicați în predicarea Evangheliei, și aducerea celor păcătoși la cunoașterea reală a harului mântuitor, nu dorința de creștere a membrilor comunității creștine.

Acest tip de lucrare trebuie să aibă efect în inima și mintea omului. Mesajul Evangheliei trebuie predicat oamenilor păcătoși în așa fel încât ei să-și recunoască starea păcătoasă și să înțeleagă nevoia lor de a primi iertare și de a se întoarce la Dumnezeu cu credință și pocăință. Sub influența predicării Evangheliei, Duhul Sfânt lucrează în inima omului și începe să aplice adevărurile Evangheliei la inima și gândirea lui, generând astfel un răspuns inevitabil din partea lui: întoarcerea la Dumnezeu. Aceasta este etapa pe care Edwards o numește convertire, sau întoarcerea păcătosului la Dumnezeu. Prin această întoarcere se produc schimbări la nivelul gân-

44 Cherry, *The Theology of Jonathan Edwards*, p. 143-144.

dirii omului despre Dumnezeu și despre el însuși, dar și la nivelul trăirii lui în lume.

Convertirea presupune o schimbare radicală la nivelul gândirii și acțiunilor omului. Schimbarea aceasta nu se face prin puterea de voință a omului, pentru că omul căzut în păcat nu are capacitatea naturală de a se aduce la viață spirituală; e nevoie de lucrarea de transformare înfăptuită de puterea lui Dumnezeu. Dar din momentul în care convertirea prin puterea lucrării Duhului lui Dumnezeu devine eficace în viața omului, persoana afectată devine în mod radical o persoană diferită față de cel neconvertit. Aceasta devine legată de cer pentru nevoile sale spirituale. Începe să trăiască o viață creștină adevărată. Prin această trăire se apropie tot mai mult de Dumnezeu, iar prin această apropiere, sau unire cu Dumnezeu, ea devine ontologic tot mai mult conformată la chipul lui Dumnezeu, participând la însăși sfințenia lui Dumnezeu.

Bibliografie

Surse primare

- Edwards, Jonathan *The Great Awakening*, ed. de C.C. Goen, vol. 4 din *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1972)
- _____. "Some Thoughts Concerning the Revival" in *The Great Awakening*, ed. by C.C. Goen, vol. 4 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1972).
- _____. "Religious Affections", ed. by John E. Smith, vol. 2 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1959).
- _____. "The Distinguishing Marks," in *The Great Awakening*, ed. by C. C. Goen, vol. 4 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1972).
- _____. "Unpublished Letter of May 30, 1735," in *The Great Awakening*, ed. by C.C. Goen, vol. 4 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1972).

- _____. "A Faithful Narrative of the Surprising Work of God in the Conversion of Many Hundred Souls in Northampton and the Neighbouring Towns and Villages," in *The Great Awakening*, ed. by C. C. Goen, vol. 4 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1972).
- _____. *A History of the Work of Redemption*, ed. by John. F. Wilson, vol. 9 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven.: Yale University Press, 1989).
- _____. *The "Miscellanies,"*a-500 ed. by Thomas A. Schafer, vol. 13 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1994).
- _____. *Sermons and Discourses, 1730-1733*, ed. by Mark R. Valery, vol. 17 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1999).
- _____. *The "Miscellanies," Entry nos. 501-832*, ed. by Ava Chamberlain, vol.18 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 2000).
- _____. *Freedom of the Will*, ed. by Paul Ramsey, vol. 1 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1957).
- _____. *Original Sin*, ed. by Clyde A. Holbrook, vol. 3 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1970).
- _____. *Sermons and Discourses 1734-1738*, ed. by M. X. Lesser, vol. 19 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 2001).
- _____. *Apocalyptic Writings* ed. by Stephen J. Stein, vol. 5 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven and London: Yale University Press, 1977).
- _____. *The Works of Jonathan Edwards*, vol. 6, *Scientific and Philosophical Writings*, ed. Wallace E Anderson (New Haven: Yale University Press, 1980).
- _____. *Sermons and Discourses, 1739-1742*, ed. by Harry S. Stout and Nathan O. Hatch, with Kyle P. Farley, vol. 22 of *The Works*

of *Jonathan Edwards* (New Haven and London: Yale University Press, 2003).

Finney, Charles Grandison. *Lectures on Revivals of Religion*, ed. William. Henry Harding (New York and London, 1910).

Surse secundare

Bailey, Richard A. „Driven by Passion: Jonathan Edwards and the Art of Preaching” în *The Legacy of Jonathan Edwards: America Religion and the Evangelical Tradition*, eds. D.G.Hart, Sean Michael Lucas, Stephen J. Nichols (Grand Rapids, Michigan: Baker Academics, 2003).

Bailey, Richard A. și Wills, Gregory A., „Introduction” în *The Salvation of Souls : Nine Previously Unpublished Sermons on the Call of Ministry and the Gospel by Jonathan Edwards* (Wheaton,IL: Crossway, 2002).

Brand, David C. *Profile of the Last Puritan: Jonathan Edwards, Self-Love, and the Dawn of the Beatific* (Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1991).

Chamberlain, Ava. “Editor’s Introduction” in *The “Miscellanies,” Entry nos. 501-832*, vol. 18 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale Univ. Press, 2000).

Cherry, Conrad. *The Theology of Jonathan Edwards: A Reappraisal* (Garden City: Anchor Books, 1966; reprint, Bloomington: Indiana University Press, 1990).

Crawford, Michael J. *Season of Grace: Colonial New England’s Revival Tradition in Its British Context* (New York: Oxford University Press, 1991).

David W. Bebbington, “Remembered Around the World” in David W. Kling and Douglas A. Sweeney, eds., *Jonathan Edwards at Home and Abroad* (Columbia: University of South Carolina Press, 2003).

Edwards in Our Time: Jonathan Edwards and the Shaping of American Religion, eds. Sang Hyun Lee and Allen C. Guelzo (Grand Rapids, Michigan/ Cambridge, U.K., 1999).

Eversley, Walter V. L. “The Pastor as Revivalist” in *Edwards in Our Time: Jonathan Edwards and the Shaping of American Religion*, eds.

- Sang Hyun Lee and Allen C. Guelzo, (Grand Rapids, Michigan/Cambridge, U.K., 1999).
- Foster, Frank Hugh. *A Genetic History of the New England Theology* (New York, 1962; orig. 1907).
- Gerstner, John H. *The Rational Biblical Theology of Jonathan Edwards*, 3 vols. (Orlando: Ligonier, 1991-93).
- Jonathan Edwards at Home and Abroad: Historical Memories, Cultural Movements, Global Horizons*, eds. David W. Kling and Douglas A. Sweeney (South Carolina: University of South Carolina, 2003).
- Keller, Charles Roy. *The Second Great Awakening in Connecticut*, (New Haven: Yale University Press, 1942).
- Kimnach, Wilson H. "Introduction" in *The Works of Jonathan Edwards*, vol. 10, *Sermons and Discourses, 1720-1723*, (New Haven: Yale University Press, 1992).
- Lambert, Frank. *Inventing the "Great Awakening"* (Princeton: Princeton University Press, 1999).
- Marsden, George M. *Jonathan Edwards, A Life* (New Haven & London: Yale University Press, 2003).
- _____. *The Quest for the Historical Edwards* in David W. Kling and Douglas A. Sweeney, eds., *Jonathan Edwards at Home and Abroad* (Columbia: University of South Carolina Press, 2003).
- McClymond, Michael J. *Encounters with God: An Approach to the Theology of Jonathan Edwards* (New York: Oxford University Press, 1998).
- Moga, Dinu *The Influence of Jonathan Edwards's Theology of Revival on Revival Movements in North America from 1735 to 1830* (Oradea: Editura Universității Emanuel, 2008).
- Morimoto, Anri, *Jonathan Edwards and the Catholic Vision of Salvation* (Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press).
- Murray, Iain H., *Revival and Revivalism, The Making and Marring of American Evangelicalism 1750-1858* (Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1994).

- _____. *Jonathan Edwards: A New Biography* (Edinburgh, The Banner of Truth Trust, 1987).
- Nichols, Stephen J. în *Jonathan Edwards: A Guided Tour of His Life and Thought* (P&R, 2001).
- Pfisterer, Karl Dieterich. *The Prism of Scripture: Studies on History and Historicity in the Work of Jonathan Edwards* (Frankfurt/M: Lang, 1975).
- Rudisill, Dorus Paul. *The Doctrine of the Atonement in Jonathan Edwards and his Successors* (New York: Poseidon Books, Inc., 1971).
- Simonson, Harold P. *Jonathan Edwards: Theologian of the heart* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1974).
- Smith, John E. "Editor's Introduction," in *Religious Affections*, ed. by John E. Smith, vol. 2 of *The Works of Jonathan Edwards* (New Haven: Yale University Press, 1959).
- Stein, Stephen J. „Introduction," în *Jonathan Edwards's Writings: Text, Context, Interpretation* (Bloomington: Indiana University Press, 1996).
- Stoecker, William K.B. "The Godly Will's Discerning" in S. J. Stein (ed.), *Jonathan Edwards's Writings: Text, Context, Interpretation* (Indiana University Press, 1996).
- Story, Allen F. Jr. "Promoting Revival: Jonathan Edwards and Preparation for Revival" (Ph.D. diss., Westminster Theological Seminary, 1994).
- Stout, Harry S. "The Puritans and Edwards" in Nathan O. Hatch and Harry S. Stout, eds., *Jonathan Edwards and the American Experience* (New York: Oxford University Press, 1988).
- The Legacy of Jonathan Edwards: America Religion and the Evangelical Tradition*, eds. D.G. Hart, Sean Michael Lucas, Stephen J. Nichols (Grand Rapids, Michigan: Baker Academics, 2003).
- Turnbull, Ralph G. *Jonathan Edwards the Preacher* (Grand Rapids: Baker, 1958).
- Walls, Andrew F. "Missions and Historical Memory: Jonathan Edwards and David Brainerd" in David W. Kling and Douglas A. Sweeney,

DINU MOGA

eds., *Jonathan Edwards at Home and Abroad* (Columbia: University of South Carolina Press, 2003).

Westra, Helen P. "Divinity's Design: Edwards and the History of the Work of Revival" *Edwards in Our Time: Jonathan Edwards and the Shaping of American Religion*, eds. Sang Hyun Lee and Allen C. Guelzo (Grand Rapids, Michigan, Cambridge, U.K., 1999).

Wilson, John F. "History, Redemption, and the Millennium" in Nathan O. Hatch and Harry S. Stout, eds., *Jonathan Edwards and the American Experience* (New York: Oxford University Press, 1988).